

Προπτυχιακή Εργασία

Νικολοπούλου Μαρία

Αφαίρεση Πολιτικών Δικαιωμάτων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΞΩΦΥΛΛΟ	σελ. 1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	σελ.2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.3
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	σελ. 4-5
ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	σελ. 5-6
ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	σελ. 6-7
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	σελ. 7-11
ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ – ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	σελ.12
ΑΠΟΣΤΕΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ.....	σελ.13-18
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ	σελ.18-19
ΑΠΟΣΤΕΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ Σ ΄ΕΝΑ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	σελ.19-20
ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΣΤΕΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	σελ.20-21
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ.22
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	σελ.23-28
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ.29

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΟΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΘΑ ΚΙΝΗΘΕΙ Η ΕΡΓΑΣΙΑ : Η παρούσα εργασία έχει ως κύριο στόχο της τον προσδιορισμό των προϋποθέσεων κάτω από τις οποίες αφαιρούνται τα πολιτικά δικαιώματα από κάποιο άτομο. Αφού προηγηθεί μια προσέγγιση της έννοιας των δικαιωμάτων γενικότερα και των πολιτικών δικαιωμάτων ειδικότερα καθώς και μια αναφορά στην κατοχυρωσή τους από διάφορες Διακηρύξεις όπως επίσης και από το Σύνταγμα ,θα ακολουθήσει μια περιπλάνηση ανά τους αιώνες η οποία θα καταλήξει στους λόγους στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων και στις συνέπειες μιας τέτοιας επίπονης για το άτομο κατάστασης. Επιπλέον ,εξετάζεται η περίπτωση στέρησης σ΄ένα δικτατορικό καθεστώς και τέλος παρατίθεται νομολογία για την πληρέστερη κατανόηση του θέματος.

Πρόκειται για ένα ουσιαστικής σημασίας θέμα το οποίο ,όμως, δεν απασχολεί αρκετά συχνά τους νομικούς. Και αυτό γιατί οι συνθήκες κάτω από τις οποίες στερούνται τα πολιτικά δικαιώματα είναι περιορισμένες και αρκετά δυσεύρετες. Αποτελούν εξειδικευμένες περιπτώσεις οι οποίες δεν άπτονται του γενικού ενδιαφέροντος και σπανίως παρουσιάζονται στην καθημερινή ζωή.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ[<αρχ.δικαίωμα<δικαιόω-ω] : Η εξουσία που αναγνωρίζεται από το δίκαιο σε συγκεκριμένο πρόσωπο για την προστασία ενός ένομου συμφέροντος.

Η έννοια του δικαιώματος έχει πολύ γενική σημασία. Με τον όρο δικαιώματα εννοούμε το σύνολο των ελευθεριών, των αγαθών και των ενεργειών που δηλώνουν τη δυνατότητα και την αξίωση του ανθρώπου να σκέπτεται, να εκφράζεται, να αποφασίζει και να ενεργεί χωρίς εξωτερικούς καταναγκασμούς, παρά μόνο με κάποιους θεμιτούς περιορισμούς, που υπαγορεύουν την ύπαρξη συλλογικών κανόνων, με τους οποίους διασφαλίζεται η αρμονική συμβίωση των μελών της κοινωνίας, όσο και η τήρηση των ηθικών κανόνων. Είναι όλα εκείνα τα αγαθά που ταιριάζουν στην ανθρώπινη υπόσταση και την εξυψώνουν.

Τα δικαιώματα είναι και ουσιαστικά και δικονομικά (διαδικαστικά)και αναφέρονται στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπικότητα των ατόμων. Καλύπτουν, επομένως ένα ευρύ φάσμα ενώ αντίθετα δεν περιορίζονται αποκλειστικά σ' ένα πεδίο δραστηριότητας.

Το κύριο χαρακτηριστικό των δικαιωμάτων είναι η διασφάλισή τους από το Σύνταγμα, βασικά, και από άλλα νομοθετήματα, συμπληρωματικά. Έτσι, λοιπόν, κάθε πρόσωπο ή ομάδα που είναι υποκείμενο του δικαίου μιας χώρας, απολαμβάνει αυτόματα και τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το σύστημα της χώρας αυτής. Η αναγνώριση ωστόσο όσο και η δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων ποικίλλει από χώρα σε χώρα ανάλογα με την πολιτική κατάσταση και το κοινωνικό καθεστώς που υφίσταται αυτή. Εξαρτάται, επιπλέον, από το πολιτιστικό επίπεδο, την ιστορική της πορεία σ και γενικότερα τα ερεθίσματα και τις αντιλήψεις που έχει δεχτεί η συγκεκριμένη χώρα με την πάροδο του χρόνου. Η αναγνώριση, πάντως, ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων, όπου αυτή είναι δυνατή λόγω των παραπάνω περιοριστικών όρων, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο. *

Τα δικαιώματα των ατόμων ως έκφραση προσωπικής ελευθερίας και ευχέρειας στις διάφορες δραστηριότητες της ζωής τους, καθορίζονται γενικά, από την αρχή της ιδιωτικής ελευθερίας σύμφωνα με την οποία «ό,τι δεν απαγορεύεται ή δεν ρυθμίζεται από το δίκαιο της χώρας του, αποτελεί το χώρο της ιδιωτικής του πρωτοβουλίας και δράσης, ή έκφρασης με οποιοδήποτε τρόπο.»

ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Πρόκειται για ορισμένα κείμενα συνταγματικού περιεχομένου με τα οποία καθιερώθηκαν επίσημα οι ατομικές και πολιτικές ελευθερίες. Τα πρώτα δείγματα συνταγματικά κατοχυρωμένων ελευθεριών ανιχνεύονται στην αγγλική ιστορία

Το πιο σημαντικό, όμως, βήμα προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί η Διακήρυξη όν του Διαφωτισμού και της'ίτων Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη. Προ αυτό που ονομάζουμε πρώτη γενιά, έθεσε τα θεμέλια γι)1789(Γαλλικής επανάστασης τα ατομικά και τα πολιτικά δικαιώματα. Είναι δικαιώματα που έχουν:δικαιωμάτων στόχο την προστασία του ανθρώπου από το φόβο και αντικείμενο τον περιορισμό της εξουσίας των ισχυρών και του κράτους.* *

Το κείμενο αυτό τόνισε ακόμη περισσότερο την καθολικότητα και τον απόλυτο χαρακτήρα των δικαιωμάτων. Οι εγγυήσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών που περιλήφθηκαν στη Διακήρυξη επαναλήφθηκαν στα διαδοχικά γαλλικά συντάγματα, στα ελληνικά συντάγματα της σιγά ενσωματώθηκαν στις νομικές-επανάστασης και στο βελγικό του 1830 και σιγά διατάξεις πολλών νεότερων κρατών.

***ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ**

****ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΕΝΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ** : οικονομικά,κοινωνικά και πολιτιστικά

ΤΡΙΤΗ ΓΕΝΙΑ : τα δικαιώματα στο ανθρώπινο περιβάλλον.

Αποτέλεσαν, λοιπόν, το κίνητρο για περαιτέρω διεκδικήσεις και χρησίμεψαν ως φωτεινό παράδειγμα για άλλους λαούς. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάγκη των ανθρώπων να λάβει συγκεκριμένη μορφή η προστασία των δικαιωμάτων και μάλιστα σε παγκόσμια κλίμακα δεν σταμάτησε εκεί.

Οδήγησε στην σύνταξη ενός κειμένου υψίστης σημασίας, της Οικουμενικής Διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το 1948, με τη βοήθεια του ΟΗΕ. Μέσα στην καρδιά του ψυχρού πολέμου, ο Ο.Η.Ε υιοθετούσε ελευθερίες και τις διεκδικούσε για κάθε ανθρώπινο ον πάνω στη γη.

Οι διακηρύξεις αυτές είχαν μεγάλη απήχηση και καταφανή αποτελέσματα στο πεδίο του θετικού δικαίου, σε παγκόσμιο επίπεδο. Παρά τις σφοδρές αντιδράσεις που σημειώθηκαν εναντίον τους από ποικίλλες πλευρές, αποτέλεσαν τμήμα του δικαίου των φιλελεύθερων και δημοκρατικών καθεστώτων κατά τον δέκατο ένατο και εικοστό αιώνα. Έχει, άλλωστε,

ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου ,ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφεύγει ,ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης.*

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η διασφάλιση των δικαιωμάτων αποδεικνύει τον τρόπο διαβίωσης μιας κοινωνίας και την ποιότητα που την χαρακτηρίζει. Είναι ένδειξη του φιλελεύθερου και δημοκρατικού πλαισίου οργάνωσής της. Τα δικαιώματα που μπορεί μια κοινωνία να :αναγνωρίσει στους πολίτες της είναι

*ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ 6. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ
2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ 7. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ
3. ΠΟΛΙΤΙΚΑ 8. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ
4. ΕΘΝΙΚΑ 9. ΔΙΕΘΝΙΣΤΙΚΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το σύνολο:ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ των δικαιωμάτων που έχουν οι πολίτες για τη συμμετοχή τους, άμεσα ή έμμεσα, στο σχηματισμό της πολιτικής βούλησης και στην άσκηση της κρατικής εξουσίας αλλά και για τον καθορισμό της μορφής διακυβερνήσεως. Τα δικαιώματα αυτά χαρακτηρίζονται . Διευρύνοντας την έννοια των πολιτικών) status actívus(ως ενεργητικά δικαιώματα συμπεριλαμβάνουμε και το δικαίωμα για σύνταξη της πολιτείας και το :δικαίωμα αντιστάσεως. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν

1. Το δικαίωμα του αρ.51§3 του Συντάγματος):"Οι βουλευτές εκλέγονται με άμεση, καθολική(εκλέγειν και μυστική ψηφοφορία από τους πολίτες που έχουν εκλογικό δικαίωμα, όπως ο νόμος ορίζει. Ο νόμος δεν μπορεί να περιορίσει το εκλογικό δικαίωμα παρά μόνο αν δεν έχει συμπληρωθεί κατώτατο όριο ηλικίας ή για ανικανότητα δικαιοπραξίας ή ως συνέπεια αμετάκλητης ποινικής καταδίκης για ορισμένα εγκλήματα."Το δικαίωμα αυτό αναφέρεται στην εκλογή των βουλευτών που αναδεικνύουν την κυβέρνηση και ασκούν τη νομοθετική εξουσία, καθώς και στην εκλογή των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης. Κατοχυρώνει ,δηλαδή,τη δυνατότητα των πολιτών να ελέγχουν μέσω επαναλαμβανόμενων εκλογικών διαδικασιών το ρόλο αυτών των οργάνων που έχουν τετραετή θητεία. Άν για κάποιους λόγους [1.αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης (αρ.37§3 του Συντάγματος), 2.κυβερνητική αστάθεια (αρ.41§1 του Συντάγματος), 3.με πρόταση της κυβέρνησης, για ανανέωση της λα 'ι ' κής εντολής προκειμένου να αντιμετωπιστεί εθνικό θέμα (αρ.41§2)] η Βουλή διαλυθεί τότε οι έχοντες το εκλογικό δικαίωμα καλούνται στις κάλπες πριν από το προκαθορισμένο αυτό διάστημα.Επίσης, η δυνατότητα συμμετοχής σε δημοψήφισμα εντάσσεται σ 'αυτό το δικαίωμα.

2. Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι (αρ.55§1 του Συντάγματος):"Για να εκλεγεί κανείς βουλευτής απαιτείται να είναι Έλληνας πολίτης, να έχει τη νόμιμη ικανότητα να εκλέγει και να έχει συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα της εκλογής." Πρόκειται για την δυνατότητα που έχουν οι πολίτες,οι οποίοι πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις ,αφού οι εκλογές διεξαχθούν γι 'αυτούς με επιτυχία και συγκεντρώσουν τις απαραίτητες για την εκλογή τους ψήφους να ασκήσουν μέρος της κρατικής εξουσίας.

3. Η ίδρυση πολιτικού κόμματος, η συμμετοχή σε πολιτικό κόμμα (αρ.29 του Συντάγματος) καθώς και η συμμετοχή στην πολιτική ζωή (αρ.55§1). Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη ,ο άνθρωπος είναι από την φύση του κοινωνικό και πολιτικό όν ,αλλιώς Θεός ή θηρίο. Αν για οποιοδήποτε λόγο στερηθεί μια από τις παραπάνω φύσεις του ,παύει να είναι άνθρωπος. Το Σύνταγμα ,λοιπόν, δεν παραλείπει να προβλέψει αυτές τις δύο πτυχές του ατόμου, και κυρίως την δεύτερη ,την συμμετοχή ,δηλαδή, των πολιτών στο πολιτικό γίνεσθαι της χώρας ,όχι μόνο την συμμετοχή καθενός χωριστά αλλά και ως ομάδας με κοινές πολιτικές πεποιθήσεις , με κοινό πολιτικό προσανατολισμό. Η ανάμειξη ,βέβαια,στα πολιτικά πράγματα του τόπου θα πρέπει να γίνεται εντός κάποιων ορίων ,να μη θίγει δηλαδή τα δικαιώματα των άλλων ούτε και να παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη έτσι ώστε η παρεχόμενη ελευθερία να μην προσεγγίζει τον χώρο της αυθαιρεσίας.

4. Το δικαίωμα διορισμού σε δημόσια υπηρεσία (αρ.4§4 του Συντάγματος):"Μόνο Έλληνες πολίτες είναι δεχτοί σε όλες τις δημόσιες λειτουργίες, εκτός από τις εξαιρέσεις που εισάγονται με ειδικούς νόμους."Καθένας έχει το δικαίωμα να γίνει δεχτός ,υπό ίσους όρους, στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.Αυτό δεν αποκλείει την καθιέρωση συστήματος επιλογής σύμφωνα με τα προκαθορισμένα κριτήρια (μόρια), αρκεί να είναι αντικειμενικό και σε συνάρτηση με τις ικανότητες του υποψηφίου για διορισμό (π.χ. τίτλος σπουδών).

Σύμφωνα με το άρθρο 8 -Ποινική καταδίκη ,στερητική ή επικουρική δικαστική συμπαράσταση- της Κύρωσης του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ και άλλες διατάξεις :1. Δεν διορίζονται υπάλληλοι γ.όσοι λόγω καταδίκης έχουν στερηθεί τα πολιτικά τους δικαιώματα και για όσο χρόνο διαρκεί αυτή η στέρηση. Άρθρο 150 του ίδιου κώδικα –Αυτοδίκαιη έκπτωση λόγω ποινικής καταδίκης-σύμφωνα με το οποίο : Ο υπάλληλος εκπίπτει αυτοδικαίως της υπηρεσίας ,εφόσον με αμετάκλητη δικαστική απόφαση β.του επιβληθεί στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων. Η έκπτωση επέρχεται από την ημερήσια δημοσίευση της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης. Για την έκπτωση εκδίδεται διαπιστωτική πράξη ,περίληψη της οποίας δημοσιεύεται στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

5. Το δικαίωμα του πολίτη να παραστεί ένορκος στα δικαστήρια (αρ.97) ,συμβάλλοντας έτσι στην απονομή της δικαιοσύνης. Ο πολίτης συγκροτεί μαζί με τους τακτικούς δικαστές τα μικτά ορκωτά δικαστήρια και δικάζει κακουργήματα και πολιτικά εγκλήματα. Το Σύνταγμα δείχνει εμπιστισύνη στους απλούς πολίτες τους θεωρεί κατάλληλους να συμμετάσχουν σε μια δίκη μείζονος σημασίας αποφασίζοντας για τρίτου βαθμού εγκλήματα και εγκλήματα πολιτικού περιεχομένου. Ζητά από αυτούς την έκδοση μιας αμερόληπτης και αντικειμενικής απόφασης και όχι τόσο μιας σύμφωνα με νομικές γνώσεις απόφασης.

6. Το δικαίωμα του πολίτη να είναι εκδότης εφημερίδας ώστε μέσα από τον αντικειμενικό σχολιασμό των πολιτικών πραγμάτων να ασκεί τη δική του επιρροή στον σχηματισμό της πολιτικής βούλησης.

7. Τέλος, η συμμετοχή στην απεργία και στην συνάθροιση και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι αναφέρονται ως πολιτικά δικαιώματα, παρά την κοινωνική διάσταση, γιατί η άσκησή τους έχει σκοπό να επηρεάσει την βούληση της πολιτείας. Το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι θεσπίστηκε για πρώτη φορά στο Σύνταγμα του 1864. Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώθηκε από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου. Σύμφωνα με το αρ.20 της Διακήρυξης :

A. Καθένας έχει το δικαίωμα να συνέρχεται και να συνεταιρίζεται ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς.

B.Κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετάσχει σε ορισμένο σωματείο.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΧΕΣΘΑΙ :Το δικαίωμα της ομαδικής δράσης και επικοινωνίας ,που αποτελεί τη βασική εκδήλωση των μαζών στην αποφασιστική συμμετοχή για τη διαμόρφωση της κοινωνικοοικονομικής και πολιτιστικής ζωής ,είναι «κατ' αρχήν» κατοχυρωμένο σαν εκδήλωση της ελευθερίας των ατόμων. Για τις συναθροίσεις σε κλειστό χώρο ,δεν υπάρχει άλλος περιορισμός εκτός από τις κοινές ποινικές διατάξεις. Περιορισμοί μπορούν να θεσπιστούν και για τις δημόσιες συναθροίσεις στο ύπαιθρο.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ : Αναφέρεται στη συνδικαλιστική δράση των ατόμων ,που είναι «κατ' αρχήν» ελεύθερη ,μέσα στα πλαίσια των νομοθετικών ρυθμίσεων.

Μεγαλύτεροι περιορισμοί προβλέπονται για τους δημοσίους υπαλλήλους. Προβλέπεται επίσης ο θεσμός των αναγκαστικών συνεταιρισμών εργαζομένων.

Τα πολιτικά δικαιώματα αποτελούν "μέσα" προς προσδιορισμό, κίνηση και μετακίνηση του εκάστοτε πολιτικού μηχανισμού της πολιτείας. Φορείς αυτών στις δημοκρατίες, είναι όλοι οι ενήλικοι πολίτες που συμμετέχουν "ομοίως" στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας.

Πρωταρχικός ,πάντως, σκοπός υπάρξεως και ασκήσεως των πολιτικών δικαιωμάτων είναι η κατασφάλιση και η ικανοποίηση των θεμελιωδών.

Η πλήρης και αποτελεσματική άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων είναι συνυφασμένη προς τη δημοκρατική υπόσταση της πολιτείας, εκ της συμμετοχής και εναλλαγής πάντων εις την εξουσία. Η ακέραια άσκησή τους καθιερώνει την λεγόμενη "πολιτική ελευθερία", τον αυτοπροσδιορισμό του λαού.

Την πλήρη ικανότητα αυτοτελούς ασκήσεως ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να δεχτούμε ότι αποκτά ένα πρόσωπο με την συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας του ,οπότε αποκτούν το εκλογικό δικαίωμα και ικανότητα για κάθε δικαιοπραξία.Εξαιρέσεις επιτρέπονται μόνο όπου το Σύνταγμα τις επιτρέπει. Έτσι ,το δικαίωμα του εκλέγεσθαι στα αξιώματα του προέδρου της δημοκρατίας και του βουλευτή αποκτάται με την συμπλήρωση του 40ου ή του 25ου έτους της ηλικίας.

ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ-ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Τα πολιτικά δικαιώματα και γενικότερα τα δικαιώματα κατά τη διάρκεια της Γαλλικής επανάστασης, είχαν εξαγγελθεί όχι απλώς ως δικαιώματα που προσιδιάζουν σ' έναν ορισμένο λαό ή έθνος, αλλά σαν φυσικά δικαιώματα που πρέπει να διέπουν την κοινωνικό-πολιτική ζωή όλων των λαών και συνεπώς να αποτελούν τη βάση και της διεθνούς

συνεργασίας. Η προσδοκία , όμως , αυτή αδυνατεί κάποιες φορές να πραγματοποιηθεί. Επιχειρώντας μια ιστορική αναδρομή , η έρευνά μας προσκρούει σε παραδείγματα αφαίρεσης των πολιτικών δικαιωμάτων : 1. Ο Σόλων , ένας από τους επτά σοφούς , τροποποίησε τους νόμους του Δράκοντος που είχαν μοναδική ποινή τον θάνατο για οποιοδήποτε αδίκημα. Οι νόμοι του Σόλωνος προέβλεπαν εκτός των άλλων και στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων σε πολίτη ο οποίος κατά τις πολιτικές διαμάχες απέφυγε να πάρει θέση. 2. Στις περιπτώσεις εγκαθίδρυσης δικτατορίας , παρατηρείται αποστέρηση πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών. Ανώτερος σκοπός αυτής της ενέργειας είναι η χειραγώγηση των κοινωτών , η παρεμπόδιση της μέχρι τότε ενεργούς συμμετοχής τους στην λήψη κρατικών αποφάσεων. Η στέρηση αυτή συνίσταται στον πολιτικό περιορισμό του πληθυσμού και στη μείωση των πιθανοτήτων εξέγερσης του έναντι του απολυταρχικού καθεστώτος με στόχο την ανατροπή του. Πρόκειται , λοιπόν , για μια συνηθισμένη τακτική των μοναρχών για την καταστολή των ενδεχόμενων επαναστατικών διαθέσεων του λαού.

ΑΠΟΣΤΕΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η αφαίρεση των πολιτικών δικαιωμάτων , που έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα , ταξιδεύει ανάμεσα στους αιώνες και φτάνει ως τις μέρες μας προσαρμοσμένη στις συνθήκες που επικρατούν σήμερα , στο λυκαυγές του εικοστού πρώτου αιώνα.

Αν και η καθολική ή μόνιμη ή έστω προσωρινή αποστέρηση ακόμη και ενός δικαιώματος απαγορεύεται κατά κανόνα από το Σύνταγμα , ωστόσο ορίζονται και εξαιρέσεις. Οι λόγοι που οδηγούν σε μία τέτοια συνέπεια , αρκετά οδυνηρή για το άτομο , είναι αξιοπρόσεκτοι ιδιαίτερα όταν ρυθμίζονται και από το ισχύον ελληνικό δίκαιο . Πρόκειται για λόγους αναγόμενους είτε σε σωματική ή πνευματική αναπηρία είτε σε ηθική αναξιοσύνη.

1. Ανικανότητα για δικαιοπραξία , δικαστική ή νόμιμη απαγόρευση (αρ.128 του ΑΚ) : "Ανίκανοι για δικαιοπραξία είναι : α) όποιοι δεν έχουν συμπληρώσει το δέκατο έτος . β) όποιοι βρίσκονται σε πλήρη στερητική δικαστική συμπάρσταση ." Το άρθρο 128 καθορίζει τα ανίκανα προς δικαιοπραξία πρόσωπα. Η ανικανότητα είναι η αρνητική όψη της ικανότητας προς δικαιοπραξία , δηλαδή η παντελής έλλειψη αυτής. Αυτή απορρέει , όπως και η ικανότητα , από την αρχή της αυτονομίας της ιδιωτικής βουλήσεως. Ως πρώτο κριτήριο καθιερώνεται η ηλικία , η οποία προσδιορίζεται στο όριο του δεκάτου έτους μη συμπληρωμένου.

Ως δεύτερο κριτήριο καθορίζεται η θέση του προσώπου , υπό δικαστική απαγόρευση. Προϋποθέσεις και διαδικασία απαγορεύσεως ορίζονται από το άρθρο 1686 επ. Η ανικανότητα αρχίζει - μαζί με τα υπόλοιπα αποτελέσματα της απαγορεύσεως - από την δημοσίευση της οριστικής για την απαγόρευση απόφασης και παύει δια της κατά νόμον άρσεως αυτής. Η απόφαση είναι διαπλαστική , δημιουργεί την νέα για το πρόσωπο έννομη κατάσταση. Αν η απόφαση δεν αρθεί , η απαγόρευση άρα και η ανικανότητα διαρκεί εφ' όρου ζωής. Η κατάσταση του απηγορευμένου κατά τον χρόνο επιχειρήσεως της δικαιοπραξίας δεν εξετάζεται ούτε άρα τα λεγόμενα φωτεινά διαλείμματα εχεφροσύνης του απηγορευμένου φρενοβλαβούς.

Τέλος , ανικανότητα προς δικαιοπραξία επάγεται η νομική κατάσταση της νομίμου απαγορεύσεως. Υπό νόμιμη απαγόρευση τελεί , κατά το άρθρο 1700, αυτός που καταδικάστηκε σε κακούργημα. Πρόβλημα αποτελεί ο χρόνος έναρξης της απαγορεύσεως. Στην φράση « τελεσιδικία της αποφάσεως » του άρθρου 1700 προσδίδεται ερμηνευτικώς η έννοια του « αμετακλήτου ». Η απαγόρευση άρα και η ανικανότητα για δικαιοπραξία , αρχίζει από τότε που η καταδικαστική απόφαση καταστεί αμετάκλητη και διαρκεί όσο διαρκεί η ποινή. Στην περίπτωση προσωρινής διακοπής της εκτίσεως της ποινής , αναστελλομένης της νόμιμης απαγορεύσεως , αίρεται και η ανικανότητα για δικαιοπραξία. Η ικανότητα προς σύνταξη και ανάκληση διαθήκης δεν θίγεται.

2. Συνέπεια αμετάκλητης ποινικής καταδίκης για ορισμένα εγκλήματα.

Η καταδίκη σε μία κύρια ποινή μπορεί να έχει ως συνέπεια , αν το κρίνει σκόπιμο το δικαστήριο, την επιβολή μιας παρεπόμενης ποινής . *Οι ποινές ανάλογα με την φύση τους και το είδος τους διακρίνονται στις εξής κατηγορίες : 1. κύριες και 2. παρεπόμενες π.χ. αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων , απαγόρευση άσκησης συγκεκριμένου επαγγέλματος , δήμευση εργαλείων του εγκλήματος , απέλαση αλλοδαπού που καταδικάστηκε και τέλος , δημοσίευση καταδικαστικής απόφασης. Η εργασία θα εστιαστεί στην παρεπόμενη ποινή της αποστέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων .

Σύμφωνα με το άρθρο 59 του Ποινικού Κώδικα - Γενικό Μέρος - "Η καταδίκη σε θανατική

ποινή ή ισόβια κάθειρξη συνεπάγεται αυτοδικαίως τη διαρκή αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του καταδικασμένου. Η καταδίκη σε κάθειρξη αόριστης διάρκειας σύμφωνα με το άρθρο 90 του ίδιου κώδικα συνεπάγεται αυτοδικαίως τη δεκαετή αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων."

Γίνεται, επομένως, αντιληπτό ότι ο νομοθέτης προβλέπει στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων στην περίπτωση της επιβολής της εσχάτης όλων των ποινών, της ισόβιας κάθειρξης ή της κάθειρξης γενικότερα. Κρίνει σκόπιμο να συγκεκριμενοποιήσει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες θα οριστεί η αφαίρεση των πολιτικών δικαιωμάτων. Με αυτό τον τρόπο ελαχιστοποιεί ή καλύτερα εκμηδενίζει τις πιθανότητες ανεξέλεγκτης επιβολής αυτής της παρεπόμενης ποινής από ισχυρούς παράγοντες.

Η προσπάθεια αυτή εντοπίζεται, επιπλέον, στο άρθρο 60, όπου στην περίπτωση καταδίκης σε πρόσκαιρη κάθειρξη επιβάλλεται και πρόσκαιρη αποστέρηση για δύο έως και δέκα έτη.

Άρθρο 61 : " Αποστέρηση σε περίπτωση καταδίκης σε φυλάκιση. Όταν ο δράστης καταδικάζεται σε φυλάκιση, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που προβλέπει ειδικά ο νόμος, επιβάλλεται και αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων για ένα έως πέντε έτη αν : 1.η ποινή που επιβλήθηκε είναι τουλάχιστον ενός έτους και 2.η πράξη που έχει τελεσθεί, φανερώνει από τα αίτια, το είδος, τον τρόπο εκτέλεσής της και όλες τις άλλες περιστάσεις ηθική διαστροφή του χαρακτήρα του δράστη." Στερούνται τα πολιτικά τους δικαιώματα για 1 έως 5 έτη όποιοι καταδικάστηκαν να τελέσουν υπό καθεστώς φυλάκισης για τουλάχιστον ένα χρόνο ή η πράξη τους δημιουργεί την εντύπωση ψυχικής ανισορροπίας.

Επιπρόσθετα, το άρθρο 62 του Ποινικού Κώδικα αποτελεί ακόμη μια προϋπόθεση αφαίρεσης πολιτικών δικαιωμάτων. Αναφέρεται στην αποστέρηση σε περίπτωση καταδίκης σε περιορισμό σε ψυχιατρικό ίδρυμα." Όταν ο δράστης καταδικάζεται σε περιορισμό σε ψυχιατρικό κατάστημα βάσει του άρθρου 38, αν η πράξη είναι κακούργημα, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 60, αν η πράξη είναι πλημμέλημα, οι διατάξεις των άρθρων 61 και 64.

Τέλος, το άρθρο 64 πραγματεύεται το θέμα της μερικής αποστέρησης σε περίπτωση φυλάκισης." Σε περίπτωση φυλάκισης το δικαστήριο μπορεί εφόσον υπάρχουν οι όροι του άρθρου 61 να επιβάλλει μερική αποστέρηση ορισμένων από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 63, αν από το είδος της πράξης και τις λοιπές περιστάσεις αποκλείεται το ενδεχόμενο να γίνει κατάχρηση των δικαιωμάτων που διατηρούνται."

ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ –ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΆΡΘΡΟ 136 : Σε περιπτώσεις συνωμοσίας και προσπάθειας διέγερσης άλλων στο να επιχειρήσουν πράξεις απαγορευμένες από το άρθρο 134 ή συννενοήσεις με ξένη κυβέρνηση, μπορεί να επιβληθεί εκτός των άλλων στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων σ' όποιον επιχειρήσει κάποια ενέργεια του 135.

Άρθρο 137 Γ: Ανάλογα με την ποινή επιβάλλεται διαρκής, δεκαετής ή πενταετής αφαίρεση. Διακρίνεται, λοιπόν, διαβάθμιση της στέρησης και χρονικός προσδιορισμός της σε συνάρτηση με το αδίκημα.

Ο υπολογισμός του χρόνου της αποστέρησης καθορίζεται από το άρθρο 65 του Ποινικού Κώδικα –Γενικό μέρος. Η διάρκεια της υπολογίζεται από την επόμενη της ημέρας κατά την οποία συμπληρώθηκε η έκτιση ή παραγράφηκε ή χαρίστηκε η στερητική της ελευθερίας ποινή, μαζί με την οποία είχε επιβληθεί η αποστέρηση. Στην περίπτωση του άρθρου 105 παρ.1 και 2, η διάρκεια υπολογίζεται από την επόμενη της προσωρινής απόλυσης από τις φυλακές. Στις περιπτώσεις των άρθρων 71 και 72 από την επόμενη της απόλυσης του καταδίκου από το κατάστημα στο οποίο βρισκόταν.

ΣΧΟΛΙΟ : Η ΑΝΗΛΙΚΟΤΗΤΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΕΩΡΗΘΕΙ ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΧΙ ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΑΦΑΙΡΕΣΗΣ ΤΟΥΣ, ΕΦΟΣΟΝ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΑΚΟΜΗ ΑΠΟΚΤΗΣΕΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ.

Αποτέλεσμα της αποστέρησης (αρ.63): Η αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων έχει ως συνέπεια ότι εκείνος που καταδικάστηκε 1.χάνει οριστικά τα αιρετά δημόσια, δημοτικά ή κοινοτικά αξιώματά του, τις δημόσιες, δημοτικές ή κοινοτικές θέσεις που κατείχε, κάθε βαθμό του στρατού, την ιδιότητα του δικηγόρου, καθώς επίσης και τις επίτιμες θέσεις και τα παράσημα 2.δεν μπορεί να αποκτήσει τα παραπάνω, είτε διαρκώς, στην περίπτωση της παρ.1 του άρθρου 59, είτε κατά το χρόνο που ορίζει ο νόμος ή η απόφαση, στην περίπτωση της παρ.2 του άρθρου 59 και στις περιπτώσεις των άρθρων 60, 61 και 62 παρ.3 δεν μπορεί, κατά τη διάκριση του προηγούμενου άρθρου : α.να ψηφίζει και να εκλέγεται στις πολιτικές, δημοτικές ή κοινοτικές εκλογές β.να αποτελεί μέλος των ορκωτών δικαστηρίων και να διορίζεται πραγματογνώμονας από οποιαδήποτε δημόσια αρχή. Παρατηρείται, λοιπόν, ένας γενικότερος αποκλεισμός του ατόμου από ποικίλλες δραστηριότητες και εκφάνσεις του δημόσιου βίου.

Όταν η αποστέρηση που επιβλήθηκε δεν είναι διαρκής ,τα πολιτικά δικαιώματα αποκαθίστανται όπως το άρθρο 66 ορίζει. 1.Όποιος αποστερήθηκε τα πολιτικά του δικαιώματα μπορεί με μια αίτησή του να αποκατασταθεί σ' αυτά από το δικαστήριο. Η αποκατάσταση ,όταν η καταδίκη αφορά κάθειρξη ή θανατική ποινή που μετατράπηκε σε ποινή στερητική της ελευθερίας ,μπορεί να γίνει μετά πέντε έτη. Όταν αφορά φυλάκιση μετά τρία έτη από τότε που εκτίθηκε ,χαρίστηκε ή παραγράφηκε η ποινή ή στις περιπτώσεις των άρθρων 71 και 72 ,από τότε που εκτίθηκε ή παραγράφηκε το μέτρο ασφαλείας. Για να χορηγηθεί η αποκατάσταση πρέπει να βεβαιωθεί ότι στο διάστημα αυτό ο αιτών έζησε έντιμη ζωή και εκπλήρωσε όσο μπορούσε τις υποχρεώσεις που προέκυψαν από το έγκλημα και βεβαιώθηκαν δικαστικά. Αν η αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων που προβλέπει το άρθρο 11 παρ. 1 επιβλήθηκε μετά την έκτιση ή την άφεση λόγω χάρης ή την παραγραφή της ποινής ,η αποκατάσταση μπορεί να γίνει μετά τρία έτη από την ημέρα που έγινε αμετάκλητη η απόφαση του πλημμελειοδικείου η οποία είχε απαγγείλει την αποστέρηση. 2.στην περίπτωση καταδίκης σε περιορισμό σε ψυχιατρικό κατάστημα η αποκατάσταση που προβλέπει η παρ.1 μπορεί να χορηγηθεί μετά πέντε έτη ,αν η πράξη είναι κακούργημα και μετά τρία έτη αν η πράξη είναι πλημμέλημα 3.Αν η αίτηση για αποκατάσταση απορριφθεί ,δεν μπορεί να επαναληφθεί πριν περάσουν δύο έτη. 4.Η διαδικασία με την οποία χορηγείται η αποκατάσταση ρυθμίζεται στην ποινική δικονομία.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

" Δημοκρατία δεν υπάρχει όπου δεν υπάρχει ελεύθερη πολιτική βούληση" είχε γράψει ο Κων.Τσάτσος ,επισημαίνοντας και συνάμα υπενθυμίζοντας ότι οι πολιτικές δραστηριότητες δίνουν τη δυνατότητα εμπέδωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος. Και αντίστροφα , η Δημοκρατία είναι η κινητήρια δύναμη που ωθεί τον άνθρωπο στην πολιτική ενεργοποίηση. Δύο έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους και αλληλοεξαρτώμενες. Επιπλέον ,η πολιτική ελευθερία ,αποτέλεσμα μακρόπνοων και αιματηρών αγώνων ,αποτελεί τμήμα της εξωτερικής ελευθερίας του ανθρώπου ενώ η ύπαρξή της είναι ένδειξη μιας υγιούς κοινωνικής συμβίωσης. Οποιαδήποτε ,λοιπόν, άνευ λόγου στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων των μελών της κοινωνίας ,μετατρέπει τους κοινωνούς σε πρόσωπα ανελεύθερα και θέτει σε κίνδυνο τη μορφή του πολιτεύματος.

ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΕ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Η έλλειψη πολιτικής έκφρασης σ' ένα δικτατορικό καθεστώς δημιουργεί στο άτομο την εντύπωση μιας ζωής χωρίς πρόσωπο ,μιάς ζωής όπου οι άλλοι θα αποφασίζουν γι' αυτόν χωρίς αυτόν. Στερείται τα πολιτικά δικαιώματα άρα νεκρώνεται ένα μέρος της προσωπικότητάς του. Η ισχύς της ψήφου του χάνεται ,μαζί με τη δυνατότητα του να συμμετέχει σ' ένα κόμμα ,να διατυπώσει τις απόψεις του σχετικά με το πολιτικό γίνεσθαι και γενικότερα να επηρεάσει με το δικό του μοναδικό τρόπο την πολιτική σκηνή της χώρας μέσα στην οποία ζει και αναπτύσσεται. Η ισονομία και η ισηγορία (ίσες ευκαιρίες έκφρασης ,ελευθερία λόγου) αποτελούν πλέον παρελθόν.

Η χωρίς αιτιολογία αφαίρεση έχει δύο πιθανές απολήξεις :

1. Από τη μία πλευρά ,η στέρηση χωρίς λόγο και αιτία ασκεί αρνητική επίδραση σ' αυτούς καθώς παρασύρει ένα κομμάτι του εαυτού τους μακριά τους. Οι ελπίδες και οι στόχοι που είχαν θέσει ίσως να μην πραγματοποιηθούν επειδή το άτομο απογοητεύεται και έτσι αδρανοποιείται. Η αγωνιστική τους διάθεση κουρνιαχτεί σε μία γωνιά ενώ τα γεγονότα περνούν και εκείνοι αμέτοχοι δεν προσπαθούν να αλλάξουν τίποτα. Το άλλοτε ενδιαφέρον τους έγινε απάθεια ,η άλλοτε ενέργειά τους έγινε κατάθλιψη. Μια τέτοια κατάσταση επενεργεί τόσο επάνω στο άτομο όσο και στην κρατικά οργανωμένη κοινωνία. Η ομαλή κοινωνική συμβίωση δεν μπορεί να συνεχιστεί.

2. Από την άλλη μεριά ,η αφαίρεση των πολιτικών δικαιωμάτων μπορεί να μην έχει ως συνέπεια την ηθική κατάπτωση του ατόμου αλλά την ακόμη μεγαλύτερη επιθυμία του να αποκτήσει αυτό που του αποστέρησαν άδικα. Μπορεί να ενεργοποιηθεί η διαθεσή του για καινούργιους αγώνες με άμεσο στόχο την κατάργηση του απολυταρχικού καθεστώτος και την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας και όλων των αγαθών και ελευθεριών που αυτή προσφέρει.

Η κοσμική εξουσία που στερεί τα πολιτικά δικαιώματα των κυβερνουμένων μόνο και μόνο

για να επιδείξει την ισχύ της και να τους χειραγωγήσει είναι κατακριτέα και χρήζει αρνητικής αξιολόγησης. Μ' αυτό τον τρόπο καταλύει το πολίτευμα και νεκρώνει τους πολίτες.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΕΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Πέρα ,όμως, από αυτό παρατηρείται και μια ρυθμισμένη από το δίκαιο αφαίρεση ,η οποία είναι αποδεκτή. Στηρίζεται σε χειροπιαστά επιχειρήματα και κινείται σε λογικά πλαίσια (σελ.13-18).

Η στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων όταν αυτή προβλέπεται από την έννομη τάξη και γίνεται υπό ορισμένες συνθήκες , δεν έχει ως στόχο να "μειώσει" ηθικά τα άτομα αλλά εκλαμβάνεται ως μια φυσική απόληξη της κατάστασης που βρίσκεται το άτομο.

Στην περίπτωση της ποινικής καταδίκης ,εκλαμβάνεται ως μέρος ή συνέχεια της κύριας ποινής που επιβλήθηκε στον κατηγορούμενο. Το δίκαιο κρίνει πρέπον την αποστέρηση αυτή για κάποιον που καταδικάστηκε ,θεωρώντας ότι ένα άτομο χωρίς ελευθερία ,το οποίο προέβει σε μία παράνομη πράξη δεν είναι ικανό να ασκήσει τα πολιτικά του δικαιώματα. Δεν είναι πλέον ούτε αρμόδιο ούτε έμπιστο να παραστεί ως ένορκος στα δικαστήρια ούτε είναι έτοιμος να πολιτικοποιηθεί. Αυτά θα του επιστραφούν ,όπως ο νόμος ορίζει ,και θα αποτελέσει και πάλι ενεργό μέλος της κοινωνίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 128 του Αστικού Κώδικα ,τα μη συμπληρώσαντα το δέκατο έτος πρόσωπα (νήπια) θεωρούνται γενικά ως στερούμενα ωριμότητας. Το όριο αυτό για λόγους σταθερότητας των συναλλαγών παραμένει σταθερό. Τυχόν "πρώιμος" ωριμότης του νηπίου είναι άνευ σημασίας. Το κάτω των δέκα ετών παιδί θαύμα είναι μεν από την φύση του ικανό για δημιουργία αλλά και για νόμιμη κτήση του δημιουργήματός του (αποκτών π.χ. δικαίωμα επί των προ'όντων της διανοίας του ,άρθρο 60),ανίκανο όμως προς δικαιοπράξια. Επιπρόσθετα , το άρθρο 128 εισάγει ακόμη δύο κριτήρια ,την δικαστική και νόμιμη απαγόρευση για τα οποία έγινε λόγος παραπάνω.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα δικαιώματα είναι εξουσίες που απορρέουν από το νόμο και αναγνωρίζονται σε συγκεκριμένο πρόσωπο για την προστασία ενός συγκεκριμένου έννομου συμφέροντος. Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη και αργότερα η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έθεσαν τα θεμέλια και υιοθέτησαν ελευθερίες για κάθε ανθρώπινο όν πάνω στη γη.

Η εξέταση του θέματος συνεχίζεται με τα πολιτικά δικαιώματα και συγκεκριμένα με την ανάλυση των επιμέρους δικαιωμάτων που τα συναποτελούν. Ακολουθεί μια ιστορική αναδρομή ενώ η εργασία φτάνει στο κύριο μέρος της ,στους λόγους δηλαδή στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων. Επειτα ,παρουσιάζονται οι συνέπειες της αφαίρεσης και τέλος εκτίθεται νομολογία σχετική με το δοθέν θέμα.

SYMMARY

The rights are claims which arising from the law and admit to a specific person in order to protect a specific legitimate interest. The Declaration of Human Rights and Citizens Rights and later the Universal Declaration of Human Rights lay the foundations and adopt rights for every human being on earth.

The investigation of our subject continues with the civil rights and specifically with the analysis of the portions which compose the civil rights. It continues with a historical retrospection and the subject arrives to the main point, why the civil rights deprive. Furthermore ,the presentation of the consequences of this deprivation dwells. In the end ,a case –law is placed which is relative with the subject.

12/2003 ΑΠ (ΟΛΟΜ) (323491)

Μέγεθος

Γραμμάτων

(Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΕΕΡΓΔ 2003/1151, Δ/ΝΗ 2003/693, ΑΡΧΝ 2004/7 4, ΔΕΕ 2004/451)

Γενικός κανονισμός προσωπικού του ΟΣΕ. Ρύθμιση ότι, αν ένας υπάλληλος εκπέσει της υπηρεσίας του λόγω στερήσεως των πολιτικών δικαιωμάτων του, τότε δεν επιτρέπεται να επανέλθει στην υπηρεσία σε περίπτωση χάριτος. Προϋποθέσεις απονομής χάριτος από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η απονομή χάριτος δεν εξαφανίζει αναδρομικά τα αποτελέσματα της καταδίκης. Νομίμως ο εργοδότης στην περίπτωση αυτή να αρνείται την επαναπρόσληψη τέτοιου υπαλλήλου, χωρίς να διαπράττει αδικοπραξία. Κρίση ότι η αγωγή του υπαλλήλου κατά του ΟΣΕ με αίτημα την αποζημίωση λόγω της αρνήσεως του ΟΣΕ να προσλάβει εκ νέου τον ενάγοντα και επειδή προσβλήθηκε με τη συγκεκριμένη συμπεριφορά η προσωπικότητά του είναι μη νόμιμη. Αντίθετη γνώμη μειοψηφίας. (Αναπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο τμήμα του ΑΠ για την εξέταση των λοιπών λόγω της αναίρεσης). Με την πρόταση του Εισαγγελέα Ευ.Κρουσταλάκη στη Δ/νη. Βλ.σημείωση Χρ.Νικολαΐδη στο ΑρχΝ.

Αριθμός: 12/2003

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ΣΕ ΤΑΚΤΙΚΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές της Β' σύνθεσης: Γεώργιο Κάπο, Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, Ευάγγελο Περλίγκα, Αντιπρόεδρο,

Σπυρίδωνα Γκιάφη, Δημήτριο Βούρβαχη, Θεόδωρο Μπάκα, Νικόλαο Γεωργίλη, Κωνσταντίνο Βαρδαβάκη -Εισηγητή, Ανδρέα Μοσχανδρέου, Γεράσιμο Σιμόπουλο, Αχιλλέα Ζήση, Σπυρίδωνα Μπαρμπαστάθη, Νικόλαο Κασσαβέτη, Χρήστο Μπαλντά, Ανάργυρο Πλατή, Αναστάσιο Πράσσο, Κωνσταντίνο Μουλαγιάννη, Αλέξανδρο Κασιώλα, Γεώργιο Σαραντινό, Σπυρίδωνα Κολουβά, Γεώργιο Αμελαδιώτη και Χρύσανθο Παπούλια, Αρεοπαγίτες, (κωλυομένων των λοιπών Δικαστών της σύνθεσης).

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο κατάστημά του στις 19 Δεκεμβρίου 2002, με την παρουσία του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Ευάγγελου Κρουσταλάκη και της Γραμματέως Μάρθας Ψαραύτη, για να δικάσει μεταξύ:

Του καλούντος - αναιρεσιόντος:..... ο οποίος εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Νικόλαο Καμπά.

Της καθής η κλήση. αναιρεσιβλήτου: η οποία εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Ηλία Δημάκη.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 5 Μαρτίου 1999 αγωγή του ήδη αναιρεσιόντος.καλούντος, που κατατέθηκε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης.

Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 18132/2000 οριστική του ίδιου Δικαστηρίου και 170512001 του Εφετείου Θεσσαλονίκης. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζήτησε ο αναιρεσείων με την από 14 Σεπτεμβρίου 2001 αίτησή του.

Στη συνέχεια εκδόθηκε η 700/2002 απόφαση του Β1' Πολιτικού Τμήματος, η οποία παρέπεμψε την υπόθεση στην Τακτική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, όσον αφορά τον 10 λόγο της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης. Μετά την πιο πάνω απόφαση και την από 5 Αυγούστου 2002 κλήση του αναιρεσείοντος η προκείμενη υπόθεση φέρεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου τούτου.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης αυτής που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Οι πληρεξούσιοί τους ανέπτυξαν και προφορικά τους σχετικούς ισχυρισμούς τους, που αναφέρονται στις προτάσεις τους και ζήτησαν ο μὲν του αναιρεσείοντος την παραδοχή του παραπεμφθέντος στην Ολομέλεια λόγου αναίρεσης, ο δε της αναιρεσιβλήτου την απόρριψή του και καθέννας την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

Ο Εισαγγελέας πρότεινε την παραδοχή του παραπεμφθέντος στην Ολομέλεια, πρώτου λόγου της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης.

Κατόπιν αυτών ο Πρόεδρος έδωσε εκ νέου το λόγο στους πιο πάνω πληρεξουσίου των διαδίκων, οι οποίοι αναφέρθηκαν σε αυτά που προηγούμενα είχαν αναπτύξει.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Με κλήση του αναιρεσείοντος Εμμανουήλ Παπαδόπουλου φέρεται προς συζήτηση ο πρώτος λόγος (υπό στοιχείο α' σελ. 18 του αναιρετηρίου) από το άρθρο 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ. της από 14/9/2001 αιτήσεως αναιρέσεως του κατά της αποφάσεως 1705/2001 του Εφετείου Θεσσαλονίκης, που παραπέμφθηκε με την απόφαση 700/2002 του Β.1 Τμήματος στην Τακτική Ολομέλεια. Με τον λόγο αυτό της αναιρέσεως, ειδικότερα, αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η Πλημμέλεια ότι το Εφετείο "... προέβη σε κακή ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 47 παρ. 1 του Σ/τος δεχόμενο ότι στην προκειμένη περίπτωση χρήζει εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 94 παρ. 4 του ΓΕΚΑΠ/ΟΣΕ ενόψει του άρθρου 5 παρ. 1 Σ/τος και όχι η αυξημένης τυπικής ισχύος συνταγματική διάταξη...". Το Τμήμα επιφυλάχθηκε να αποφασίσει επί των άλλων λόγων της αιτήσεως αναιρέσεως μετά την απόφαση της Ολομέλειας.

Με το άρθρο 94 παρ. 1 του ΓΕΚΑΠ/ΟΣΕ, ο οποίος έχει ισχύ νόμου, ορίζεται ότι στην περίπτωση εκπτώσεως υπαλλήλου από την υπηρεσία του λόγω καταδίκης σε στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων "ο εκπεσών δεν επιτρέπεται να επανέλθει εις την υπηρεσίαν εν περιπτώσει ... χάριτος ...". Εξάλλου, με το άρθρο 47 παρ. 1 ισχύοντος Συντάγματος ορίζεται ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει το δικαίωμα, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης και γνώμη συμβουλίου που συγκροτείται κατά πλειοψηφία από δικαστές, να χαρίζει, μετατρέπει ή μετριάξει τις ποινές που επιβάλλουν τα δικαστήρια, καθώς και να αίρει τις κάθε είδους νόμιμες συνέπειες ποινών που έχουν επιβληθεί και εκτιθεί. Κατά την έννοια της συνταγματικής διατάξεως, η απονομή χάριτος δεν επιφέρει και την εξαφάνιση αναδρομικώς της καταδικαστικής ποινικής αποφάσεως ή την άρση αναδρομικώς των άλλων αποτελεσμάτων της καταδίκης (και Ολ.ΣτΕ 866/1988). Για την ταυτότητα του νομικού λόγου, η χάρη που δίδεται προς άρση αποκλειστικώς των συνεπειών της ποινής που έχει εκτιθεί, είτε αυτές είχαν απαγγελθεί με την καταδικαστική απόφαση είτε επήλθαν με βάση άλλες ειδικές διατάξεις εξαιτίας της καταδίκης, αφορά μόνο το μέλλον, με την έννοια ότι οι συνέπειες αυτές δεν επιτρέπεται να ληφθούν εφεξής υπόψη, αυτές καθ' εαυτές, ως παρακωλυτικό της ασκήσεως άλλων δικαιωμάτων γεγονός, δεν αναβιώνει δε η, λόγω της εντεύθεν επελθούσας εκπτώσεως, καταλυθείσα εργασιακή σχέση ούτε δημιουργείται υποχρέωση επανασυστάσεώς της για το μέλλον.

Κατά συνέπεια, ο εργοδότης σε σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου που, μετά τη χορήγηση χάριτος στον ήδη εκπεσόντα λόγω της ποινικής καταδίκης μισθωτό, αρνείται να επαναπροσλάβει αυτόν στην υπηρεσία από την οποία εξέπεσε δεν παραβιάζει την άνω διάταξη του άρθρου 47 παρ. 1 του Συντάγματος και δεν τελεί αδικοπραξία κατά την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ. εκ του λόγου τούτου. Στην περίπτωση που κρίνεται, από τις

παραδοχές του Εφετείου επί του περιεχομένου της αγωγής, προκύπτει ότι ο αναιρεσείων ισχυρίσθηκε με αυτή ότι με την διαπιστωτική πράξη 149720193 του Προέδρου και Γενικού Διευθυντή του ΟΣΕ, που είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου υπό τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, και κατ' εφαρμογή του άρθρου 94 παρ. 1 του έχοντος ισχύ νόμου ΓΕΚΑΠ/ΟΣΕ, το οποίο ορίζει ότι το προσωπικό του Ο.Σ.Ε. εκπίπτει αυτοδικαίως της υπηρεσίας αν καταδικασθεί αμετακλήτως σε στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, διαπιστώθηκε η λύση της με την αναιρεσίβλητη της σχέσης του εξηρημένης εργασίας αορίστου χρόνου ως βοηθού μηχανοδηγού Α', λόγω αμετάκλητης ποινικής του καταδίκης σε φυλάκιση και στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων με την απόφαση 499/1993 του Τριμελούς Εφετείου Θεσσαλονίκης. "Ότι, με το από 19/8/1996 Π.Δ. ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του απένειμε χάρη και ορίσθηκε με αυτό ότι "...αίρονται οι κατά νόμον συνέπειες που απορρέουν από την καταδίκη του Παπαδόπουλου Εμμανουήλ του Θεοφίλου με την απόφαση αριθμός 499/10.2.1993 του Τριμελούς Εφετείου Θεσσαλονίκης σε φυλάκιση επτά μηνών με τριετή αναστολή και στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων για 6 μήνες για παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος, προκειμένου να αποκτήσει τα πολιτικά του δικαιώματα και να επαναπροσληφθεί στον ΟΣΕ...", πλην ο εναγόμενος ΟΣΕ αρνήθηκε να αποδεχθεί τις προσφερόμενες υπηρεσίες του, στηριζόμενος μάλιστα στη διάταξη του άρθρου 94 παραγρ. 4 του ως άνω Κανονισμού του προσωπικού του, που ορίζει ότι "ο εκπαιδευμένος επιτρέπεται να επανέλθει στην υπηρεσία εν περιπτώσει ...χάριτος ή ... άρσεως των συνεπειών της καταδίκης". Με βάση το ιστορικό αυτό ζήτησε ο ενάγων με την τρίτη επικουρική βάση της αγωγής του, ως προς την οποία μόνον έγινε πρωτοδικώς μερικώς δεκτή αγωγή και με την έφεση του ΟΣΕ η υπόθεση μεταβιβάσθηκε στο Εφετείο, να υποχρεωθεί ο ΟΣΕ λόγω της εντεύθεν αδικοπραξίας να αποδέχεται τις προσφερόμενες υπηρεσίες του ενάγοντος στην ίδια ή ανάλογη θέση και να αναγνωρισθεί ότι του οφείλεται και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης από την προσβολή εντεύθεν της προσωπικότητάς του. Το Εφετείο απέρριψε τη βάση αυτή της αγωγής ως μη νόμιμη, κρίνοντας ότι "η απονεμηθείσα χάρη, εν αντιθέσει προς την αμνηστία, ενεργεί για το μέλλον και δεν δύναται με αυτή να υποχρεωθεί ο ΟΣΕ να επαναπροσλάβει τον αναιρεσείοντα". Με την κρίση του αυτή το Εφετείο δεν παραβίασε τη διάταξη ουσιαστικού δικαίου του άρθρου 47 παρ. 1 ισχύοντος Συντάγματος, αφού κατ' ορθήν εφαρμογή αυτής ως μη προβλέπουσας υποχρέωση επαναπροσλήψεως, Κατέληξε στην απορριπτική κρίση του και ο περί του αντιθέτου πρώτος λόγος της αναιρέσεως, που παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια, είναι αβάσιμος. Κατά τη γνώμη όμως πέντε μελών, ήτοι των αρεοπαγιτών Δημητρίου Βούρβαχη, Νικολάου Γεωργίλη, Ανδρέου Μοσχανδρέου, Νικολάου Κασσαβέτη και Αναστασίου Πράσσου, όπως έκρινε ανωτέρω το Εφετείο παραβίασε τη διάταξη ουσιαστικού δικαίου του άρθρου 47 παρ. 1 του Σ/τος, υποπίπτοντας έτσι στην πλημμέλεια του άρθρου 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ. και ο λόγος αναιρέσεως είναι Βάσιμος. Τούτο διότι σε περίπτωση απονομής χάριτος η ανάκτηση από τον καταδικασθέντα των δικαιωμάτων του κατ' εφαρμογή της επιμέρους νομοθεσίας επέρχεται αυτοδικαίως ασχέτως αν στη νομοθεσία αυτή υπάρχει αντίστοιχη θετική ή αρνητική ρύθμιση, ενόψει του ότι η άρση των συνεπειών της ποινικής καταδίκης έχει αποκαταστατικό χαρακτήρα και συνεπάγεται την ανάκτηση από τον καταδικασθέντα των απολεσθέντων δικαιωμάτων του. Κατά συνέπεια επί αυτοδικαίως έκπτωσης του υπαλλήλου από την υπηρεσία του συνεπεία ποινικής καταδίκης του και της συνακόλουθης στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων του, αν αρθούν όλες οι συνέπειες από την καταδίκη αυτή, αίρεται για το μέλλον και η αυτοδικαίως έκπτωση αυτού από τη δημοσίευση του σχετικού ΠΔ/τος στο οποίο μάλιστα ρητώς ορίζεται ότι η χάρη απονέμεται, προκειμένου αυτός να ανακτήσει τα πολιτικά του δικαιώματα και να επαναπροσληφθεί στην υπηρεσία του, δικαιούται να ζητήσει την επαναπρόσληψή του στην ίδια θέση, αφού δεν υφίσταται πλέον κώλυμα εξαιτίας του οποίου εξέπεσε, εφόσον Βεβαίως συντρέχουν στο πρόσωπο του ως άνω υπαλλήλου οι νόμιμες προϋποθέσεις επαναπρόσληψης, πλην αυτών που αφορούν τη μη πρόσληψη συνεπεία συγκεκριμένης ποινικής καταδίκης, της οποίας όμως οι έννομες συνέπειες έχουν αρθεί με Προεδρικό Διάταγμα απονομής χάριτος. Ενόψει αυτών, υφισταμένης της διάταξης του άρθρου 47 παρ. 1 του Συντάγματος, η ως άνω διάταξη του άρθρου 94 παρ. 4 του έχοντος ισχύ νόμου ΓΕΚΑΠ/ΟΣΕ, η οποία δεν επιτρέπει την επαναπρόσληψη του αναιρεσείοντος υπαλλήλου του δεν μπορεί να έχει εφαρμογή και επομένως με μόνη την επίκληση της τελευταίας αυτής διάταξης, άρνηση του αναιρεσίβλητου ΟΣΕ να επαναπροσλάβει αυτόν παραβιάζει ευθέως την ως άνω διάταξη του Συντάγματος, η οποία εν προκειμένω έχει άμεση εφαρμογή και συνιστά αδικοπραξία κατά την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ., από την οποία πηγάζει αξίωση αποζημίωσης. Αν οι διατάξεις αυτές εφαρμοζόντουσαν και μετά την απονομή χάριτος, τότε η χάρη, με την οποία επιδιώκεται η άμεση πραγμάτωση της από ανθρωπιστικούς λόγους επίδειξης επιείκειας από την πολιτεία δεν θα είχε πραγματικό περιεχόμενο και η εν λόγω συνταγματική διάταξη θα ήταν γράμμα κενό. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από τα επί του

θέματος αυτού ισχύοντα για τους δημοσίους υπαλλήλους και τους υπαλλήλους ΝΠΔΔ, όπου, σύμφωνα με το άρθρο 151 παρ. 1 του Ν. 2683/1999 "Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ" ο υπάλληλος που εξέπεσε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 150, επανέρχεται στην

υπηρεσία, εφόσον εκδοθεί το κατ' άρθρο 147 παρ. 1 του Συντάγματος διάταγμα που αίρει τις συνέπειες της ποινής.

Περαιτέρω από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι το Εφετείο δεν εστήριξε παντάπασι την απορριπτική της αγωγής ως άνω κρίση του στην προβλέπουσα την απαγόρευση επαναπροσλήψεως του τυχόντος χάριτος διάταξη του άρθρου 94 παρ. 4 του ΓΕΚΑΠ/ΟΣΕ, ώστε παρέλκει η από την Ολομέλεια διατύπωση σκέψεως για τη συνταγματικότητα της διατάξεως αυτής.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει τον παραπεμφθέντα στην Ολομέλεια πρώτο λόγο της αναίρεσεως. Και

Αναπέμπει την υπόθεση για έρευνα των λοιπών λόγων αναίρεσεως στο Β1 Πολιτικό Τμήμα του Αρείου Πάγου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 30 Ιανουαρίου 2003 και δημοσιεύθηκε σε δημόσια στο ακροατήριό του συνεδρίαση στις 6 Μαρτίου 2003.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μέγεθος Γραμμάτων

(ΠΟΙΝΔ/ΝΗ 2003/250, ΝΟΒ 2003/1275, Δ/ΝΗ 2003/1481)

Ποινική δικονομία. Αναστολή ποινής. Στην περίπτωση που διαταχθεί η αναστολή της ποινής αναστέλλονται και εξαλείφονται μαζί με την κύρια ποινή μόνο οι στερήσεις και ανικανότητες προς διατήρηση ή απόκτηση αξιωμάτων και δημοσίων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΤΕΓΟΠΟΥΛΟΣ –ΦΥΤΡΑΚΗΣ ,ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, 1993

2. ΤΟΠΑΛΗ ,ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ,ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΕΤΑΙ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΤΑΞΗ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ.

3. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΟΠΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΔΗΓΟΥΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ π.χ. www.google.gr ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΟΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ.

4.ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΝΕΑ ΔΟΜΗ

5. ΚΥΡΙΑΖΗΣ Δ. ,ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ